

КРИМІНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Владислав Ігорович ГЛУШЕНКО,

*здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 081 “Право” Національного
аерокосмічного університету ім. М.Є. Жуковського
“Харківський авіаційний інститут”
<https://orcid.org/0000-0003-2746-0528>*

Науковий керівник: *Філіпенко Н. Є., докт. юрид.
наук, доцент, професор закладу вищої освіти
кафедри права Національного аерокосмічного
університету ім. М.Є. Жуковського
“Харківський авіаційний інститут”*

Після початку широкомасштабної воєнної агресії Російської Федерації проти України, 24 лютого 2022 року Верховною Радою України, за поданням Президента України В. Зеленського прийнято Закон № 2102-IX “Про затвердження Указу Президента України “Про введення воєнного стану в Україні” [1].

Відповідно до вищезазначеного Закону, Указ Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022 “Про введення воєнного стану в Україні” [2] підлягає затвердженню. Указом введено у дію в Україні режим воєнного стану із 05 години 30 хвилин 24 лютого 2022 року строком на 30 діб, згодом дію воєнного стану продовжено ще на 30 діб. Відтак, на даний час, в Україні продовжує діяти режим воєнного стану, основними джерелами якого є Конституція України [3] та Закон України “Про правовий режим воєнного стану” (№ 389-VIII) [4].

За даними інфографіки Офісу Генерального прокурора України, розміщеної на офіційному сайті відомства, у період з 24 лютого 2022 року по 02 квітня 2022 року, до Єдиного державного реєстру досудових розслідувань (далі – ЄРДР) внесено 3927 відомостей щодо кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку, переважна більшість яких були вчинені громадянами держави-агресора – Російської Федерації.

Окрім того, у ЄРДР зареєстровано 2128 подій з ознаками кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки України. Серед них – 1429 правопорушень за ознаками посягання на територіальну цілісність і недоторканість України (ст. 110 КК України); 390 за ознаками державної зради (ст. 111 КК України), вчинених саме громадянами України; 56 за ознаками диверсій (ст. 113 КК України); 253 інших кримінальних правопорушень, у тому числі за ознаками нещодавно криміналізованих Верховною Радою України у прийнятому Законі України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів (щодо встановлення кримінальної

відповідальності за колабораційну діяльність) [5]” (№2108-IX); діянь – колабораційна діяльність (ст. 111-1 КК України).

На жаль, як ми бачимо за статистикою, через повномасштабну агресію РФ, українські правоохоронці зіткнулись з безпрецедентною кількістю військових кримінальних правопорушень, зокрема злочинів, вчинених на території України.

Через ведення бойових дій в Україні фіксується значне зменшення злочинності. За даними Національної поліції, станом на 28 березня 2022 року, рівень злочинності в Україні впав приблизно 2,5 рази у порівнянні з аналогічним періодом минулого року. Таке зниження злочинності може пояснюватися не тільки веденням бойових дій на території України, але й тим, що деяка частина території окупована та контролюється збройними формуваннями РФ, правоохоронні органи України на цих частинах територій не працюють, позбавлені можливості фіксувати кримінальні правопорушення, приймати заяви громадян та вносити відомості до ЄРДР [6].

Але можемо зазначити, що зросла кількість кримінальних правопорушень проти власності. На територіях, де не проходять активні бойові дії, але знаходяться поруч, переважна частина підприємців та підприємств не ведуть господарську діяльність, у зв'язку з чим з боку окремих громадян збільшується “спокуса” викрасти певне майно, яке їм належить. Відтак, з метою вчинення майнових правопорушень, певна категорія громадян проникає у магазини, кіоски, інші приміщення та здійснює незаконне викрадення майна. Окрім того, здійснюється крадіжка майна громадян з проникненням до житла, які вимушено покинули свої місця проживання та виїхали до інших регіонів України або закордон.

Так, за даними Національної поліції України, станом на 28 березня 2022 року, у ЄРДР зареєстровано більше 300 кримінальних правопорушень проти власності, зокрема крадіжки, грабежі та розбої.

Верховна Рада України 03 березня 2022 року прийняла новий Закон України “Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за мародерство” [7], в якому, зокрема посилена відповідальність за окремі кримінальні правопорушення. Відтепер мінімальна межа покарання за статтею 185 ККУ – “Крадіжка, вчинена у великих розмірах чи в умовах воєнного або надзвичайного стану” – становить від 5 до 8 років ув'язнення.

Зміненою статтею 186 ККУ передбачено покарання за грабіж в умовах воєнного або надзвичайного стану – позбавлення волі на строк від 7 до 10 років.

Статтею 187 передбачено, що заволодіння майном в умовах воєнного або надзвичайного стану карається позбавленням волі на строк від 8 до 15 років з конфіскацією майна.

Статтею 189 передбачено, що вимагання в умовах воєнного або надзвичайного стану карається позбавленням волі на строк від 7 до 12 років з конфіскацією майна.

Водночас, привласнення майна за допомогою зловживання службовим становищем в умовах воєнного або надзвичайного стану, карається

позбавленням волі на строк від п'яти до восьми років з позбавленням права обіймати певні посади на строк до трьох років.

Попри все, навіть після закінчення війни в Україні і скасування воєнного стану, правоохоронній системі Україні знадобиться ще багато часу для розслідування кримінальних правопорушень, передачі на розгляд до суду, пошуку злочинців та підбиття підсумків та статистики щодо злочинів, вчинених під час дії в Україні воєнного стану.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Указу Президента України “Про введення воєнного стану в Україні” : Закон України від 24 лютого 2022 року / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: <http://portal.rada.gov.ua/>.

2. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24 лютого 2022 року / Офіційний веб-сайт Президента України. URL: <http://president.gov.ua/>.

3. Конституція України / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: <http://portal.rada.gov.ua/>.

4. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12 травня 2015 року / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: <http://portal.rada.gov.ua/>.

5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів (щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність): Закон України від 03 березня 2022 року / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: <http://portal.rada.gov.ua/>.

6. Щодо мародерів відкрили уже понад 330 кримінальних проваджень – голова Нацполіції: Радіо Свобода / Офіційний веб-сайт Радіо Вільна Європа / Радіо Свобода, *Copyright* © 2021 RFE/RL, Inc. Передруковується з дозволу Радіо Вільна Європа / Радіо Свобода. URL: <https://www.radiosvoboda.org/>.

7. Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за мародерство: Закон України від 03 березня 2022 року / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: <http://portal.rada.gov.ua/>.